

INFLUENȚA ORIENTALA

ASUPRA

LIMBEI ȘI CULTUREI ROMÂNE

DE

LAZĂR ȘAINEANU

II

VOCABULARUL

1. VORBE POPULARE

BUCURESCI

Editura Librăriei SOCECŪ & Comp., Calea Victoriei 21

1900

PREFAȚA

Influența orientală, și în special cea osmanlie, s'a manifestat, în liniamentele ei generale, în două direcțiuni paralele.

Una, de ordine culturală, a format un factor important în viața politico-socială a națiunii noastre din ultimele două secole; ea se oglindesc în vechea literatură documentală și, în parte, în cântecele noastre istorice.

Cea d'a doua, de valoare curat lingvistică, a înavuțit fondul limbei populare cu un contingent de noțiuni indispensabile.

O diferențiere a elementului oriental sub raportul cronologic se impunea dar de la sine și justifică astfel divisiunea materialului lexical în: Vorbe populare și Vorbe istorice.

Neapărat, o demarcațiune riguroasă într'aceste două categorii nu este totdeauna ușoară. Multe vorbe istorice au supraviețuit în domeniul poeziei populare și în alte documente de natură tradițională. Ele nu pot fi separate de stocul vorbelor populare propriu-zise, dar o steluță le distinge de elementele ađi încă în circulațiune. Același e cazul când e vorba de dignități pămîntene sau de forme derivate originale.

Prima parte a Vocabularului e consacrată dar vorbelor populare în sens mai larg și constituie porțiunea cea mai însemnată a întregii

opere. Aci s'aũ pus la contribuþiune izvóarele istorico-literare într'o mǎsurǎ întinsǎ, tinðend la utilizarea cât se póte de completǎ a materialelor existente. Pe când numǎrul vorbelor istorice de originǎ turcǎescǎ póte fi augmentat prin publicaþiunii documentale ulterioare, fondul vorbelor populare de proveninþǎ osmano-tatarǎ se presintǎ aci într'o stare quasi-definitivǎ.

Adnotaþiunile fǎcute de rǎposaþii Ispirescu și Polysu la exemplarele lor din „Elemente turcesci în limba romǎnǎ“ (1885) ne-aũ procurat câteva preþioase indicaþiunii suplimentare, de cari am þinut sémǎ și am fǎcut menþiune la locul cuvenit.

Vorbele isolate saũ locale, a cǎror circulaþiune se mǎrginesce la o anumitǎ localitate și cari din acéstǎ cauzǎ n'aũ pǎtruns încǎ în literaturǎ, aũ fost grupate într'o secþiune specialǎ la urma Vorbelor populare. În majoritatea lor, acești termeni provinciali și de naturǎ mai ales profesionalǎ, aparþin judeþelor din Dobrogea saũ oraþelor muntene limitrofe cu acéstǎ provincie.

În privinþa metodei, ne referim la cele spuse în Introducerea.

Sub raportul elementului comparativ, mai ales al idiomelor balcanice, nu ne-am mǎrginit la informaþiunile aflǎtoare la Miklosich, ci am cǎutat a spori materialele cât privesce mai cu sémǎ limbile bulgarǎ și neo-grǎcǎ.

Un indice general al întregii opere se va pune la sfirþitul Vorbelor istorice, cari vor constitui ultima parte a acestei publicaþiunii.

Bucuresci, Octombrie, 1900.

Lazǎr Þaineanu

ABREVIĂTIUNI

1. Aci s'a omis numele intregi și operele cari figură în Bibliografia.
2. Indicarea specială a volumului la cronicar' se află asemenea în Bibliografia.
3. Prescurtări familiare (ca alb. = albanez, ar. = arab, fr. = francez, it. = italian, mcr. = macedo-român, ngr. = neo-grec, pers. = persan, pol. = polon, ung. = ungar; apol prov. = proverb, locuț. = locuțiune, sin(on.) = sinonim, Sn. = Snöve, V. = veđi, Var. = variantă, f. de z. = föie de zestre etc.) nu se mai însiră în ordinea alfabetică.
4. Paragrafele citate se raportă la Introducerea.
5. În privința transcripțiunii vorbelor orientale: cf. § 20.

ADNOT.	Note manuscrise	STĂNC.	Stăncescu (Basmе)
AL.	Alexandri, Poes. p.	DION.	Dionisie (Elesiarch)
AL. T.	" Teatru	DOC.	Documente
AL. Pr.	" Prosă	DRĂGH.	Drăghici
AMIE.	Amiras	DUM.	Dumitrache
ANON.	Anonimă (Cronica)	EMIN.	Eminescu
AR.	Aricescu	ETYM.	Etymologicum
ARCH.	Archiva (Kogălnic.)	FIL.	Filimon
ARCH. Ist.	Archiva (Hasdeu)	FOT.	Fotino
AX.	Axinte	GHEORG.	Gheorgache
BĂLC.	Bălcescu	GLOS.	Glosar
Barb.	Barbier de Maynard	GORJ.	Gorjan (Halima)
BASME	Popescu (N. D.)	GREC.	Grecénu
BELD.	Beldiman	HAM.	Hammer
BOGD.	Bogdan (N. A.)	HRIST.	Hristache
BUR.	Burada (Dobrogea)	IONESCU	Mehedinți (Agric.)
CAL.	Calendarul hasmelor	IPSil.	Ipsilanti (Comnen)
CAN.	Canianu	ISP.	Ispirescu (Basmе)
CANT. Chron.	Cantemir Chronicul	Ist.	Istoria (1715)
CANT. Mold.	" Moldova	JIP.	Jipescu (Opincarul)
CANT. Ier.	" Ist. Ieroglif.	KIK.	Kikirezu
CANT. Ist. ot.	" Ist. otomană	KOG.	Kogălnicénu (En.)
CĂP(IT.)	Căpitanul	LEX. BUD.	Lexicon Budan
CARAG.	Carageale	MAG.	Magazin istoric
CARANF.	Caranfil	MARIAN	Poesii populare
COND.	Condica	MELCHIS.	Melchisedec
CONV.	Convorbiri Literare	NĂD.	Nădejde (Sofia)
COST.	Costin	NEC.	Neculce
COST. 2	Glosar (Saineanu)	NEGR.	Negruzzi (Const.)
CR.	Créngă	OD.	Odobescu
CRĂS.	Crăsescu	ORĂȘ.	Orășanu (N. T.)
CRON.	Cronice (ed. Kogăln.)	PANN	Povestea Vorbei
CUV.	Cuvențe den Bêtr.	PAPAZ.	Papazoglu
DAP.	Daponte	Partea I	Vorbe populare
DASC.	Dascălul (Simeon)	Partea II	Vorbe istorice
DELAVB.	Sultănica	TEOD.	Teodorescu (G. Dem.)
POP.	Popescu (Radu)	TES.	Tesaur (Papiu-Ilar.)
POP-RET.	Pop-Reteganul	UR.	Uricariu (Codrescu)
R.-COD.	Rădulescu-Codin	ȚARA N.	Țara Nouă (Neniț.)
REV.	Revista (Tocilescu)	VĂC.	Văcărescu
REV. N.	Revista (Hasdeu)	VULP.	Vulpian
ȘEP.	Șeștorea (Gorovei)	XEN.	Xenopol (N.)
SEV.	Sevastos (Cântece)	WEIG.	Weigand
STAM.	Stamati (Cavalerul)	ZIL.	Zilot